

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
ένταξης»**

**Η Διδασκαλία ξένων γλωσσών σε μαθητές με Δυσλεξία: Πρόταση
σχεδίου διδασκαλίας για το μάθημα των γερμανικών σε μαθητές
επίπεδου A1**

**Teaching Foreign Languages to Students with Dyslexia: Proposing a
Teaching Plan for the German Lesson to Level A1 Students**

της

Δολαπτσόγλου Ελένης

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τ.Ε.Φ.-Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1ος Επιβλέπων: Ζωή Γαβριηλίδου, Καθηγήτρια, Τ.Ε.Φ.-Δ.Π.Θ.

2ος Επιβλέπων: Μαρία Μητσιάκη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τ.Ε.Φ.-Δ.Π.Θ.

3ος Επιβλέπων: Δρ. Ιφιγένεια Δόση, Διδάσκουσα βάσει του ΠΔ 407/80, Τ.Ε.Φ.-
Δ.Π.Θ.

ΚΟΜΟΤΗΝΗ
2020

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα συμπτώματα που παρουσιάζει ένα παιδί με δυσλεξία σχετίζονται με δυσκολίες στις διαδικασίες επεξεργασίας του γραπτού λόγου, δηλαδή την ανάγνωση, τη γραφή και την ορθογραφία της γλώσσας, στη βραχυπρόθεσμη και τη μακροπρόθεσμη μνήμη, στο συντονισμό και την οργάνωση καθώς και στη διαδικασία πρόσληψης και επεξεργασία των πληροφοριών ή τη φωνολογική αποκωδικοποίησή τους. Τα παραπάνω έχουν ως αποτέλεσμα να δημιουργούν ελλείμματα στον φωνολογικό, συντακτικό και σημασιολογικό τομέα τόσο της μητρικής γλώσσας όσο και της ξένης γλώσσας. Ποιο συγκεκριμένα, οι μαθητές με δυσλεξία παρουσιάζουν δυσκολίες στην κατάκτηση του λεξιλογίου, στη γραμματική και τη σύνταξη, καθώς και στη παραγωγή και κατανόηση προφορικού λόγου. Επίσης αναμένεται να συναντήσουν δυσκολίες στην ανάγνωση και κατανόηση γραπτού λόγου, όπως και στην παραγωγή γραπτού λόγου.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να ενημερώσει τους καθηγητές ξένων γλωσσών για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές με δυσλεξία στην εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας και να τους προτείνει μεθόδους διδασκαλίας και τρόπους διαφοροποίησης του υλικού και της τάξης ώστε να μπορούν να εντάξουν τους μαθητές αυτούς στην τάξη τους.

Αξιοποιώντας τα βιβλιογραφικά και ερευνητικά ευρήματα σχετικά με τις δυσκολίες και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μαθητές με δυσλεξία στο μάθημα της ξένης γλώσσας, η παρούσα εργασία προτείνει ένα σχέδιο διδασκαλίας για μαθητές δημοτικού, επιπέδου Α1.

Η πρόταση της παρούσας εργασίας αξιοποιεί την πολυαισθητηριακή μέθοδο, χρησιμοποιώντας ταυτόχρονα ακουστικές, οπτικές και κιναισθητικές δραστηριότητες καθώς και τεχνικές απομνημόνευσης εξασκώντας παράλληλα και τις τέσσερις δεξιότητες της ξένης γλώσσας. Επίσης, εφαρμόζεται η διαφοροποιημένη διδασκαλία με σκοπό να ικανοποιηθούν οι ανάγκες και να καλλιεργηθούν οι ικανότητες των μαθητών με δυσλεξία.

Λέξεις κλειδιά : δυσλεξία, διδασκαλία ξένης γλώσσας, παρέμβαση

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αθανασιάδη, Ε. (2001). *Η δυσλεξία και πως αντιμετωπίζεται. Διαφορετικός τρόπος μάθησης-διαφορετικός τρόπος διδασκαλίας*. Αθήνα: Καστανιώτη.
- Αϊδίνης, Α., & Κωστούλη, Τ. (2001). Μοντέλα εγγραμματοσύνης: Θεωρητικές προσεγγίσεις και διδακτική πράξη. *Virtual School, The sciences of Education Online*, 2(2-3), 1-31.
- Alloway, T. P., Gathercole, S. E., Adams, A. M., Willis, C., Eaglen, R., & Lamont, E. (2005). Working memory and phonological awareness as predictors of progress towards early learning goals at school entry. *British Journal of Developmental Psychology*, 23(3), 417-426.
- Αναστασίου, Δ. (1998). *Δυσλεξία - Θεωρία και έρευνα. Όψεις Πρακτικής, Τόμος Α'*. Αθήνα: Ατραπός
- Bekos, I. (1997), *Phonological Awareness and the Process of Learning to Read in Greek-English Bilingual Children*, University of Birmingham.
- Bimmel, P., Kast, B. & Neuner., G. (2003). *Deutschunterricht planen. Arbeit mit Lehrwerkslektionen*. Langenscheidt: München.
- Bishop, D. & Adams, C. (1990). A prospective study of the relationship between specific language impairment phonological disorder and reading retardation. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 31, 1027-1050.
- Brezing, H. (2002). Fremdsprachen lernen: Unbelasteter Neubeginn oder altvertraute Schwierigkeiten? In: Schulte-Körne, G. (Hrsg.). *Legasthenie: Zum aktuellen Stand der Ursachenforschung, der diagnostischen Methoden und der Förderkonzepte*. Bochum: Dr. Winkler, 191-200.
- Bowyer-Crane, C., Snowling, M. J., Duff, F. J., Fieldsend, E., Carroll, J. M., Miles, J., et al. (2008). Improving early language and literacy skills: Differential effects of an oral language versus a phonology with reading intervention. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(4), 422-432.
- Catts, H. W., Gillispie, M., Leonard, L. B., Kail, R. V., & Miller, C. A. (2002). The role of speed of processing, rapid naming, and phonological awareness in reading achievement. *Journal of learning disabilities*, 35(6), 510-525.

- Clements, S.D. (1966). *Minimal brain dysfunction in children: terminology and identification: phase one of a three-phase project*. Us Department of Health, Education and Welfare, Washington DC.
- Coutsocostas, G.G. & Alborz, A. (2010), Greek Mainstream Secondary School Teachers' Perceptions of Inclusive Education and of Having Pupils with Complex Learning Disabilities in the Classroom/School. *European Journal of Special Education*, 25 (2), 149-64.
- Crombie, M.A. (1995), 'It's all Double Dutch', *Special Children*, 82, 9-12.
- Crombie, M. A. (1997), "The Effects of Specific Learning Difficulties (Dyslexia) on the Learning of a Foreign Language in School", *Dyslexia*, 3, 27-47.
- Crombie, M. A. (2000), "Dyslexia and the Learning of a Foreign Language in School: Where Are We Going?" *Dyslexia*, 6, 112-123.
- Crombie, A. & Crombie, M. (2000), *It-based interactive learning for all ages*, In M. Hunter-Carsch (Ed.), *Dyslexia: A Psychosocial Perspective*, London:Whurr
- Crombie, M. & McColl, H. (2001). *Dyslexia and the Teaching of Modern Foreign Languages*, *Dyslexia: Successful Inclusion in the Secondary School*, L. Peer and G. Reid.(eds), David Fulton Publishers:London.
- Csizér, K., Kormos, J., & Sarkadi, A. (2010). The dynamics of language learning attitudes and motivation: Lessons from an interview study of dyslexic language learners. *The Modern Language Journal*, 94(3), 470-487.
- Γρίβα, Ε. & Σέμογλου, Κ. (2013). *Ξένη γλώσσα και παιχνίδι. Κινητικές δραστηριότητες δημιουργικής έκφρασης στην πρωτοσχολική Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη:Κυριακίδη.
- Dauvillier, C. & Levy-Hillerich, D. (2004). *Spiele im Deutschunterricht*. München: Langenscheidt.
- DeFries, J. C. (1997). Colorado learning disabilities research center. *Learning Disabilities: A Multidisciplinary Journal*, 8(1), 7-19.
- Δενδρινού, Β., & Καραβά, Ε. (2013). Ξενόγλωσση εκπαίδευση για την προώθηση της πολυγλωσσίας στην Ελλάδα σήμερα: προσεγγίσεις και πρακτικές διδασκαλίας. Αθήνα : Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

- Διαμαντή, Β. (2010). Ανάπτυξη ορθογραφίας. Στο *Ορθογραφία-Μάθηση και διαταραχές*. Συλλογικό έργο. Α. Μουζάκη, ΑΠρωτόπαππας (επιμ.). Αθήνα: Gutenberg.
- Eisenberg, L. (1978), "Definitions of Dyslexia: Their Consequences for Research Policy", in Benton, A., & Pearl, D. (επιμ.), *Dyslexia: An Appraisal of Current Knowledge*, Oxford University Press, pp 31 – 42, New York.
- Facoetti, A. (2001). Facilitation and inhibition mechanism of human visuospatial attention in a non-search task. *Neuroscience Letters*, 298 (1), 45-48.
- Galaburda, A. (1993). Neuroanatomic basis of developmental dyslexia. *Neurologic Clinics*, 11, 161-173.
- Galaburda, A., Livingstone, M. (1993). Evidence for a magnocellular defect in developmental dyslexia. *Annals of N.Y. Academic Science*, 682, 70-82.
- Galaburda, A., (1994). Developmental dyslexia and animal studies: at the interface between cognition and neurology. *Cognition*, 50, (1-3), 133-149.
- Galaburda, A., Menard, M., Rosen, G. (1994). Evidence for aberrant automy in developmental dyslexia. *Proceedings of the National Academy of Sciences of USA*, 91, 8010-8013.
- Ganschow, L. & R. L. Sparks, (2000), "Reflections on Foreign Language Study for Students with Language Learning Problems: Research, Issues and Challenges", *Dyslexia*, 6, 87-100.
- Ganschow, L., Sparks, R. & E. Schneider. (1995). Learning a Foreign Language: Challenges for Students with Language Learning Difficulties. *Dyslexia*, 1, 75-95.
- Ganschow, L., & Sparks, R. (1995). Effects of Direct Instruction in Spanish Phonology on the Native-language Skills and Foreign-language aptitude of at-risk Foreignlanguage Learners. *Journal of Learning Disabilities*, 28, 107-120.
- Gathercole, S.E. & Baddeley, A.E. (1990). Phonological deficits in language disordered children: is there a casual connection? *Journal of Memory and Language*. 29, 336-60.
- Gathercole, S.E., Hitch, G.J., Service, E., & Martin, A.J. (1997). Phonological shortterm memory and new word learning in children. *Developmental Psychology*, 33, 966-979.

- Gavriilidou, Z., & Papanis, A. (2007, December). A preliminary study of learning strategies in foreign language instruction: Students beliefs about strategy use. In *Proceedings of the 2007 GALA Conference*.
- Gerlach, D. (2015). Fremdsprachenvermittlung im inklusiven Klassenraum bei LRS. In: Michalak, M. & Rybarczyk, R. (Hrsg.). *Wenn Schüler mit besonderen Lernbedürfnissen Fremdsprachen lernen*. Weinheim: Beltz Verlag.
- Geva, E. 2000. Issues in the assessment of reading disabilities in L2 children—beliefs and research evidence. *Dyslexia*, 6, 13–28.
- Grabe, W. (2009). *Reading in a second language: Moving from theory to practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Grigorenko EL. (2003). The first candidate gene for dyslexia: Turning the page of a new chapter of research. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the U.S.A.*, 100:(20), 11190-11192.
- Grigorenko, EL., Wood, FB. Meyer, MS. & Pauls DL. (2000) Chromosome 6p influences on different dyslexia-related cognitive processes: Further confirmation. *American Journal of Human Genetics*, 66, 715-723.
- Grohnfeldt, M. & Schönauer-Schneider, W. (2007). Sprachheilpädagogische Aspekte des Unterrichts an unterschiedlichen Förderorten. In: Heimlich, U. / Wember, F.-B. (Hrsg.). *Didaktik des Unterrichts im Förderschwerpunkt Lernen*. Stuttgart: Kohlhammer, 240–252.
- Hallgren, B. (1950). Specific dyslexia (congenital word-blindness): A clinical and genetic study. *Acta Psychiatrica et Neurologica Scandinavica Supplementum*, 65, 1-265.
- Hari, R. & Renvall, H. (2001). Impaired processing of rapid stimulus sequences in dyslexia. *Trends in Cognitive Sciences*, 5 (12), 525-531.
- Harley, T.A. (2014). *The psychology of Language: From data to theory* (4th.ed.). Hove: Psychology Press.
- Hulme, C. & Roodenrys, S. (1995). Verbal working memory development and its disorders. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 36 (3), 373-398.
- Hulme, C. & Snowling, M. (2009). *Developmental Disorders of Language Learning and Cognition*. Oxford/Malden: Wiley-Blackwell.

- Johnson, M. (2004). "Dyslexia-Friendly Schools-Policy and Practice." In *Dyslexia in Context: Research, Policy and Practice*, edited by G Reid and A. Fawcett, London:Whurr.
- Jorm, A.F. (1983). Specific reading retardation and working memory: A review. *British Journal of Psychology*, 74 (3),311-342.
- Καραβά, Ε. & Ζουγανέλη, Κ. (2013). «Εκπαιδευτικές Προσεγγίσεις του ΕΠΣ-ΞΓ» στο Δενδρινού, Β και Καραβά, Ε., (επιμ), Ξενόγλωσση Εκπαίδευση για την Προώθηση της Πολυγλωσσίας στην Ελλάδα Σήμερα: Προσεγγίσεις και Πρακτικές Διδασκαλίας (35-69). Αθήνα: ΕΚΠΑ.
- Koda, K. (2005). *Insights into second language reading: A crosslinguistic approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kormos, J. (2017). The effects of specific learning difficulties on processes of multilingual language development. *Annual Review of Applied Linguistics*, 37, 30-44.
- Kormos, J., & Kontra, H.E. (2008). Hungarian teachers' perceptions of dyslexic language learners. In J. Kormos and E.H. Kontra (Eds.), *Language learners with special needs: An international perspective* (pp. 189-213). Bristol: Multilingual Matters.
- Kormos, J. & Smith, A. M. (2012). *Teaching Languages to Students with Specific Learning Differences*. Bristol: Multilingual Matters.
- Košak-Babuder, M., Kormos, J., Ratajczak, M., & Pižorn, K. (2019). The effect of read-aloud assistance on the text comprehension of dyslexic and non-dyslexic English language learners. *Language Testing*, 36(1), 51-75.
- Kirby, J. R., Parrila, R. K., & Pfeiffer, S. L. (2003). Naming speed and phonological awareness as predictors of reading development. *Journal of Educational Psychology*, 95(3), 453.
- Κωτσόπουλος, Σ. (2005). Δυσλεξία: Νεότερα ευρήματα για την αιτιολογία, παθογένεια και θεραπευτική αντιμετώπιση. *Εγκέφαλος*, 42 (2), 1-3.
- Λαζαράτου, Ε., Αναγνωστόπουλος, Δ., Μαγγανάρη, Ε., Ζέλιος, Γ., Χριστοδούλου, Α., & Σίνη, Α. (2005). Η συμμετοχή βιολογικών και κοινωνικών παραγόντων στην εκδήλωση μαθησιακών διαταραχών, *Εγκέφαλος*, 42, (3).

- Lawrence, D. (2018), *Κατανόηση της Δυσλεξίας Οδηγός για εκπαιδευτικούς και γονείς*. Κοσμίδου, Μ & Πολυχρονη, Φ. (επιμ). Αθήνα: Παρισιάνου.
- Μάρκου, Σ. Ν., (1993), *Δυσλεξία, Αριστεροχειρία, Κινητική Αδεξιότητα, Υπερκινητικότητα. Θεωρία, Διάγνωση και Αντιμετώπιση με Ειδικές Ασκήσεις*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Mavrommati, T. D., & Miles, T. R. (2002), "A Pictographic Method for Teaching Spelling to Greek Dyslexic Children", *Dyslexia*, 8: 86-101.
- Μαντζαρίδου, Α. (2018). Επιμορφωτικό-εκπαιδευτικό υλικό με αρχές και παραδείγματα διαφοροποιημένης διδασκαλίας στην ξενόγλωσση εκπαίδευση. Ανακτήθηκε 10/04/2020, από <https://www.iep.edu.gr/moodle/mod/resource/view.php?id=1213>
- McLoughlin, D., Leather, C. & Stringer, P. (2002). *The Adult Dyslexic: Interventions and Outcomes*. London: Whurr.
- Miles, E., (2000). "Dyslexia May Show a Different Face in Different Languages", *Dyslexia*, 6: 193-201.
- Mitits, L., & Gavriilidou, Z. (2014). Effects of gender, age, proficiency level and motivation differences on monolingual and multilingual students' language learning strategies. In *Studies in Greek linguistics, Proceedings of the Annual Meeting of the Department of Linguistics, School of Philology, Faculty of Philology* (pp. 285-299).
- Μπόντη, Ε. (2013). *Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, μια εναλλακτική προσέγγιση για...όλους*. Θεσσαλονίκη: Μέθεξις.
- Nation, I.S.P. (2001), *Learning Vocabulary in Another Language*, Cambridge: C.U.P
- Ndlovu, K., & Geva, E. (2008). Writing abilities in first and second language learners with and without reading disabilities. In J. Kormos & E.H. Kontra (Eds.), *Language Learners with Special Needs: An International Perspective* (pp. 130-158). Bristol: Multilingual Matters.
- Nicolson R.I. & Fawcett A.J. (1999) Automaticity: a new framework for dyslexia research? *Cognition*, 30, 159-182.
- Nicolson R.I. & Fawcett A.J. (2005). *Developmental dyslexia, learning and the cerebellum*. In *Neurodevelopmental Disorders*. Fleischhacker, W.W., Brooks, D.J. (eds). Wien: Springer Wien New York.

- Nicolson R.I., Fawcett A.J. & Dean, P. (2001) Developmental dyslexia: the cerebellar deficit hypothesis. *Trends in Neurosciences*, 24, 508–511.
- Nijakowska, J. (2012). Individual differences in language learners with dyslexia. In *New perspectives on individual differences in language learning and teaching* (pp. 349-362). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Nijakowska, J. (2010). *Dyslexia in the Foreign Language Classroom*. Bristol: Multilingual Matters.
- Nijakowska, J. (2008). *An experiment with direct multisensory instruction in teaching word reading and spelling to Polish dyslexic learners of English*. In eds. J. Kormos, and E.H. Kontra, 130–157.
- Nijakowska, J. (2000) “Dyslexia - Does it mean anything to a foreign language teacher?”, in: L.Peer. & G. Reid. (Eds) *Multilingualism, Literacy and Dyslexia: A Challenge for Educators*, David Fulton Publishers Ltd, London
- Νικολόπουλος, Δ., (2016). Γλωσσική Ανάπτυξη και Διαταραχές. Αθήνα: Τόπος.
- O’Brien, I., Segalowitz, N., Collentine, J., & Freed, B. (2006). Phonological memory and lexical, narrative, and grammatical skills in second language oral production by adult learners. *Applied Psychology*, 27(3), 377-402.
- Παπάνης, Ε. (2001). Φωνολογική και συντακτική ενημέρωση μαθητών προσχολικής ηλικίας ως παράγοντες πρόβλεψης της αναγνωστικής ικανότητας στην πρώτη και δεύτερη τάξη του Δημοτικού Σχολείου. Διδακτορική Διατριβή. Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης, Σχολή Επιστημών Αγωγής, Παιδαγωγικό τμήμα Δ.Ε.
- Παντελιάδου, Σ. (2017). *Μαθησιακές Δυσκολίες - Δυσλεξία. Οδηγός για γονείς*. Αθήνα: Πεδίο.
- Παντελιάδου, Σ. (2011). *Μαθησιακές Δυσκολίες και Εκπαιδευτική Πράξη – Τι και γιατί*. Αθήνα: Πεδίο.
- Pennigton, B. (1995). Genetics of learning disabilities. *Journal of Child Neurology*, 10,69-77.
- Pennington, B. (2002). The Development of Psychopathology: Nature and Nurture. *The Guilford Press, London*, pp. 281-310.

- Πετρούνιας, Ε. Β (2002). *Νεοελληνική Γραμματική και Συγκριτική (Αντιπαραθετική) Ανάλυση*. Τόμος Α΄ Φωνητική και Εισαγωγή στη Φωνολογία. Θεσσαλονίκη: Ζήτη.
- Pickering, S. (2000). Working memory and dyslexia, in T.Mortimore (2003). *Dyslexia and Learning Style: A Practitioner's Handbook*. London: Whurr.
- Πολυχρόνη, Φ. (2011). *Ειδικές Μαθησιακές δυσκολίες*. Αθήνα: Πεδίο.
- Πολυχρόνη, Φ., Χατζηχρήστου, Χ. & Μπίμπου, Α. (2006). *Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες – Δυσλεξία. Ταξινόμηση, αξιολόγηση και παρέμβαση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Πόρποδας, Κ. (1997). *Δυσλεξία. Η ειδική διαταραχή του γραπτού λόγου*. Αθήνα, Εκδόσεις του συγγραφέα.
- Psaltou-Joycey, A., & Kantaridou, Z. (2009). Foreign language learning strategy profiles of university students in Greece. *Journal of Applied Linguistics*, 25(1), 107-127.
- Pugh, K. R., Shaywitz, B. A., Shaywitz, S. E., Shankweiler, D. P., Katz, L., Fletcher, J. M., et al. (1997). Predicting reading performance from neuroimaging profiles: the cerebral basis of phonological effects in printed word identification. *Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance*, 23(2), 299.
- Rack, J.P. (1994). Dyslexia: the phonological deficit hypothesis, in A. Fawcett and R.Nicolson (eds.). *Dyslexia in Children: Multi-disciplinary Perspectives*. London: Harvester Wheatsheaf.
- Reid, G. (2011). *Dyslexia. A Complete Guide for Parents and Those Who Help Them*. London : Kindle Edition.
- Reid, G. (2003), *Dyslexia: A Practitioner's Handbook*, 3rd ed, John Wiley & Sons Ltd, West Sussex.
- Reid, G., & Fawcett, A.J. (2004). *An overview of developments in dyslexia*. In eds. G. Reid & A.J. Fawcett, 3–19.
- Rybarczyk, R. (2015). Individuelle Förderung von Schülerinnen und Schülern mit Legasthenie im Fremdsprachenunterricht. *Glottodidactica. An International Journal of Applied Linguistics*, 42(2), 199-211.

- Robertson, J. (2000), *The Neuropsychology of Modern Foreign Language Learning*, in P. Lindsay and G. Reid (Eds.), *Multilingualism, Literacy and Dyslexia*, David Fulton. Publishers, London.
- Romonath, R. (2006). Fremdsprachen lernen bei Legasthenie. In: Zeitschrift für Legasthenie und Dyskalkulie, 4, 21-31.
- Rontou, M. (2010). Provision for Students with Dyslexia in EFL: An Ethnographic Case Study. University of Birmingham, Birmingham.
- Rontou, M. (2012), Contradictions around Differentiation for Pupils with Dyslexia Learning English as a Foreign Language at Secondary School. *Support for Learning* 27(4): 140-49.
- Rouney, G. & Schwarz, R. (1999). Identifying and accommodating learning disabled students. *The Advising Quarterly*, (fall), 9-16.
- Olson, R., Wise, B., Conners, F., & Rack, J. (1990). Organization, heritability and remediation of component word recognition and language skills in disabled readers. In: Carr, T., Levy, B. (eds.) *Reading and its Development: Component Skills Approaches*. New York, Academic Press, 261-322.
- Chamot, A. U., & O'Malley, J. M. (1993). Teaching for strategic learning: Theory and practice. *Strategic interaction and language acquisition: Theory, practice, and research*, 36-51.
- Orton, S. (1937). *Reading, writing and speech problems in children*. New York, Norton.
- Schwarz, R. (2000). Identifying and helping learning disabled English as a second language (ESL) students in a college intensive English programme. In: Peer, L., Reid, G. (eds). *Multilingualism, Literacy and Dyslexia: A Challenge for Educators*. David Fulton Publishers, Inc, London.
- Schneider, E. & M. Crombie, (2003), *Dyslexia and Foreign Language Learning*, David Fulton Publishers Ltd, London.
- Schneider, E. (1999). *Multisensory Structured Metacognitive Instruction: An Approach to Teaching a Foreign Language to at-risk Students at an American College*. Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag.
- Schoonen, R., Hulstijn, J., & Bossers, B. (1998). Metacognitive and language-specific knowledge in native and foreign language reading comprehension: An

- empirical study among Dutch students in grades 6, 8, and 10. *Language Learning*, 48, 71-106.
- Scully, M. (2000), Using the internet as a multimedia method of teaching a modern foreign language to people with dyslexia, In P. Lindsay and G. Reid (Eds.), *Multilingualism, Literacy and Dyslexia: A Challenge for Educators*, David Fulton Publishers, London.
- Sellin, K. (2004). *Wenn Kind mit Legasthenie Fremdsprache lernen*. Ernst Reinhardt: München.
- Service, E. (1992). Phonology, working memory, and foreign-language learning. *Quarterly Journal of Experimental Psychology Section A*, 45(1), 21-50.
- Seymour, P.H.K., Aro, M., & Erskine, M. (2003). Foundation literacy acquisition in European orthographies. *British Journal of Psychology*. 94, 143-174.
- Slavin, R. (2007), *Εκπαιδευτική Ψυχολογία: Θεωρία και Πράξη*, Μεταίχμιο: Αθήνα.
- Snowling, M.J. (1995) Phonological processing and developmental dyslexia, *Journal of Research in Reading*, 30 (3), 332-93.
- Snowling, M.J. (2000). *Dyslexia: a cognitive developmental perspective* 2nd edn. Oxford: Blackwell.
- Snowling M.J. (2005). *Language skills and learning to read: The dyslexia spectrum. Dyslexia, Speech and Language : A Practitioner's Handbook* (p.p. 1-14)
- Snowling, M.J., & M. Caravolas. (2007). *Developmental dyslexia*. In ed. M.G. Gaskell, 667–683.
- Σπαντιδάκης Ι. (2004). *Προβλήματα παραγωγής γραπτού λόγου παιδιών σχολικής ηλικίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Sparks, R. (2001). Foreign language learning problems of students classified as learning disabled and non-learning disabled: Is there a difference? *Topics in Language Disorders*, 21(1), 38–54.
- Sparks, R. (2006). Is there a 'disability' for learning a foreign language? *Journal of Learning Disabilities*, 39(6), 544–557.
- Sparks, R. L. (2016). Myths about foreign language learning and learning disabilities. *Foreign Language Annals*, 49(2), 252-270.
- Sparks, R., Ganschow, L, Artzer, M., & Patton, J. (1997). Foreign Language Proficiency of at-risk and not-at risk learners Over 2 Years of Foreign

- Language Instruction: A Follow up Study. *Journal of Learning Disabilities*, 30, 92-98.
- Sparks R. L. & Ganschow L. (1993). The impact of native language learning problems on foreign language learning: Case study illustrations of the linguistic coding deficit hypothesis. *The Modern Language Journal*, 77, 58-74.
- Sparks, R. L., Ganschow, L., Pohlman, J., Skinner, S., & Artzer, M. (1992). The Effects of Multisensory Structured Language Instruction on Native Language and Foreign Language Aptitude Skills of at-risk High School Foreign Language Learners. *Annals of Dyslexia*, 42, 25-53.
- Sparks, R., N. Humbach, & J. Javorsky. (2008). Individual and longitudinal differences among high- and low-achieving, LD and ADHD L2 learners. *Learning and Individual Differences*, 8:29–43.
- Sparks, R. L., & Miller, K. S. (2000). Teaching a foreign language using multisensory structured language techniques to at-risk learners: A review. *Dyslexia*, 6, 124-132.
- Sparks, R., L. Philips, & J. Javorsky. (2003). Students classified as LD who petitioned for or fulfilled the foreign language requirement—Are they different? A replication study. *Journal of Learning Disabilities*, 36(4), 348–362.
- Spencer, K., (2000), "Is English a dyslexic language?" *Dyslexia*, 6: 152-162.
- Stanovich, K.E., Siegel, L.S. (1994). Phenotypic profile of children with learning disabilities: a regression-based test of the phonological core variance-difference model. *Journal of Educational Psychology*, 86, 24-53.
- Stanovich, K.E., Siegel, L.S., & Gottardo, A. (1997). Subtypes of developmental dyslexia: differences in phonological and orthographic coding, in B.A. Blachman (eds). *Foundations of Reading Acquisition and Dyslexia: Implications for Early Intervention*. Mahwah, NJ:Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Στασινός, Δ. (2003). *Δυσλεξία και Σχολείο*. Αθήνα:Gutenberg.
- Stein, J. & Walsh, V. (1997). To see but not to read; the magnocellular theory of dyslexia. *Trends in Neurosciences*. 20 (4), 147-152.
- Taipale, M., Kaminen, N., Nopola-Hemmi, J., Haltia, T., Myllyluoma, B., Lyytinen, H., et al. (2003). A candidate gene for developmental dyslexia encodes a nuclear

- tetratricopeptide repeat domain protein dynamically regulated in brain. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 100(20), 11553-11558.
- Thambirajah, M.S. (2010). Developmental dyslexia : an overview. *Advances in psychiatric treatment* vol. 16, 299–307.
- Τζιβινίκου, Σ. (2015). *Μαθησιακές δυσκολίες – Διδακτικές Παρεμβάσεις*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών ΣΕΑΒ.
- Τζουριάδου, Μ. (2011), *Μαθησιακές δυσκολίες. Θέματα ερμηνείας και αντιμετώπισης*. Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς.
- Τζουριάδου, Μ. & Μπάρμπας, Γ. (2013). *Μαθησιακές Δυσκολίες – Γνωστικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: ΝΑ.
- Tod, J. (2002), “Individual Education Plans and Dyslexia: Some Principles”, In *Dyslexia and Literacy, Theory and Practice*, edited by G. Reid and J. Wearmouth, John Wiley and Sons, Chichester.
- Tod, J. & Fairman, A. (2001), “Individualised Learning in a Group Setting”, In *Dyslexia- Successful Inclusion in the Secondary School*, edited by L. Peer and G. Reid, David Fulton Publishers, Oxon.
- Τομαράς, Ν. (2015). *Μαθησιακές δυσκολίες. Θέματα ερμηνείας και αντιμετώπισης*. Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς.
- Torgesten, J. (1996). A model of memory from an information processing perspective: The special case of phonological memory. In: Lyon, G, Krasnegor, N.(eds). *Attention, Memory and Executive Function*. Baltimore, Paul H. Brookers, 157-184.
- Turner, J. C., & Meyer, D. K. (2000). Studying and understanding the instructional contexts of classrooms :Using our past to forge our future. *Educational Psychologist*, 35, 69–85.
- Velluto, F.R. (1979). *Dyslexia: Research and Theory*, MIT Press, Cambridge.
- Vellutino, F., Fletcher J.M., Snowling M.J., & Scanlon D.M. (2004). Specific reading disability (dyslexia): what have we learned in the past four decades? *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45, 2-40.

- Vellutino, F. & Scanlon, D. (1990). Phonological coding, phonological awareness and reading ability: Evidence from a longitudinal and experimental study. *Merrill-Palmer Quarterly*, 33, 321-363.
- Visser, J. (1993), *Differentiation: Making It Work*. NASEN Publications:Tamworth.
- Wolf, M., Bowers, P.G. (1999). The double-deficit hypothesis for the developmental dyslexias. *Journal of Educational Psychology*, 91 (3), 415-438.
- ΥΠΕΠΘ, (2016). Εγκύκλιος 141417/Δ2/9-9-2016 με τίτλο «Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών για τις ξένες γλώσσες στο Δημοτικό και το Γυμνάσιο».
- Ziegler, J., Perry, C., & Coltheart, M. (2000). The DRC model of visual word recognition and reading aloud: An extension to German. *European Journal of Cognitive Psychology*, 12, 413-430.
- Ziegler, J., Perry, C., Ma-Wyatt, A., Ladner, D., & Schulte-Körne, G. (2003). Developmental dyslexia in different languages: Language-specific or universal? *Journal of Experimental Child Psychology*, 86, 169–193.